Anthonomus brunnipennis Curtis 1840 er udbredt i Norden! (Coleoptera, Curculionidae)

EIVIND PALM

Palm, E.: *Anthonomus brunnipennis* Curtis 1840 er udbredt i Norden! (Coleoptera, Curculionidae). [*Anthonomus brunnipennis* Curtis 1840 is widespread in Scandinavia! (Coleoptera, Curculionidae)] – Ent. tidskr. 113:52–54. Mora, Sweden 1992. ISSN 0013-886X.

The finding of *Anthonomus brunnipennis* Curtis in Denmark led to a closer look at the Swedish and Finnisk material of *"Anthonomus rubi"*. It turned out to be a mixture of both species, *A.brunnipennis* Curtis being widely distributed in the two countries. The differences between the two species are discussed.

E. Palm, Byvej 16, DK-4591 Føllenslev, Danmark.

I efteråret 1989 blev jeg præsenteret for en række små, røde *"Anthonomus rubi"*, som Jan Runge havde fundet i Nordjylland på *Potentilla erecta* L. (blodrot på svensk). Jeg fortalte da, at Hansen (1965) i Danmarks Fauna nævner, at *A.rubi* Hbst. har en rødlig form, men at jeg også vidste, at en anden art, *A.brunnipennis* Curtis forekom i England, og at det måste kunne være denne art, han havde fundet. Efter en undersøgelse af litteraturen og konsultation hos M.G. Morris i England, var sagen klar: Dyrene var *A.brunnipennis* Curtis. Siden har Jan Runge fundet arten siddende i forskellige samlinger (inklusive min egen) fra mange steder i Denmark (se Runge, 1991).

Da jeg var i Sverige i sommeren 1990 havde jeg derfor min opmærksomhed rettet også på denne art og tog alt mistænkeligt materiale med hjem. Jeg fik også et eksemplar af denne art fra Dalarna: Gräsberget, Nås 24.6.1990.

Arten er således også påvist i Sverige. Ved en samtale med Bengt Ehnström, som vi boede hos i Dalarna, fortalte han, at han også havde flere eksemplarer siddende, der var små og røde, altså formentlig også *A.brunnipennis* Curtis. Rygtet spredtes i Sverige, og inden længe havde jeg eksemplarer til bestemmelse fra Stig Lundberg og Folke Olsson. Begge havde arten siddende i deres samlinger. Ud fra disse dyr kan det således nu fastslås, at arten forekommer fra Skåne til Norrbotten, og det er muligvis den almindeligste af arterne i de nordlige dele af Sverige.

Helt sikre eksemplarer foreligger nu fra følgende steder:

Sk.: N. Nellby 18.9.1960 (F. Olsson), Ingaberga 14.8.1966 (F. Olsson).

Öl.: Halltorp 14.7.1964 (S. Lundberg), Möckelmosen 15.7. 1964 (S. Lundberg), Hornsjön 22.7.1939 (E. Klefbeck, coll. S. Lundberg).

Sml.: Hornsö 7.10.1977 (S. Lundberg).

Vg.: Mullsjö 15.6.1986 (T. Appelqvist, coll. S. Lundberg).

Upl.: Skokloster 24.5.1964 (S. Lundberg), Stockholm, Nora 27.8.1961 (S. Lunberg).

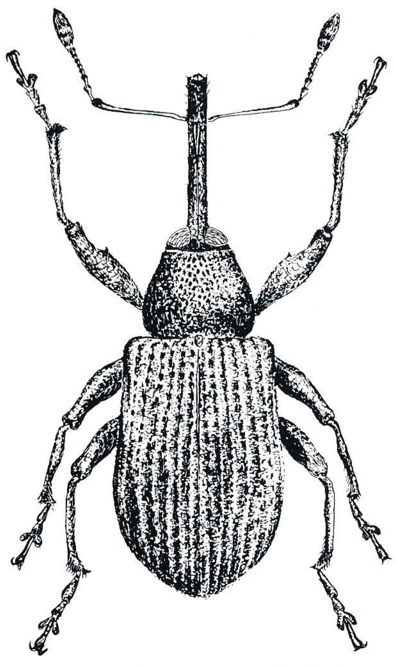

Fig. 1. ***Anthonomus brunnipennis*** *Curtis. Længde ca. 2 mm. Tegning J. Runge.* ***Anthonomus brunnipennis*** *Curtis habitus.*

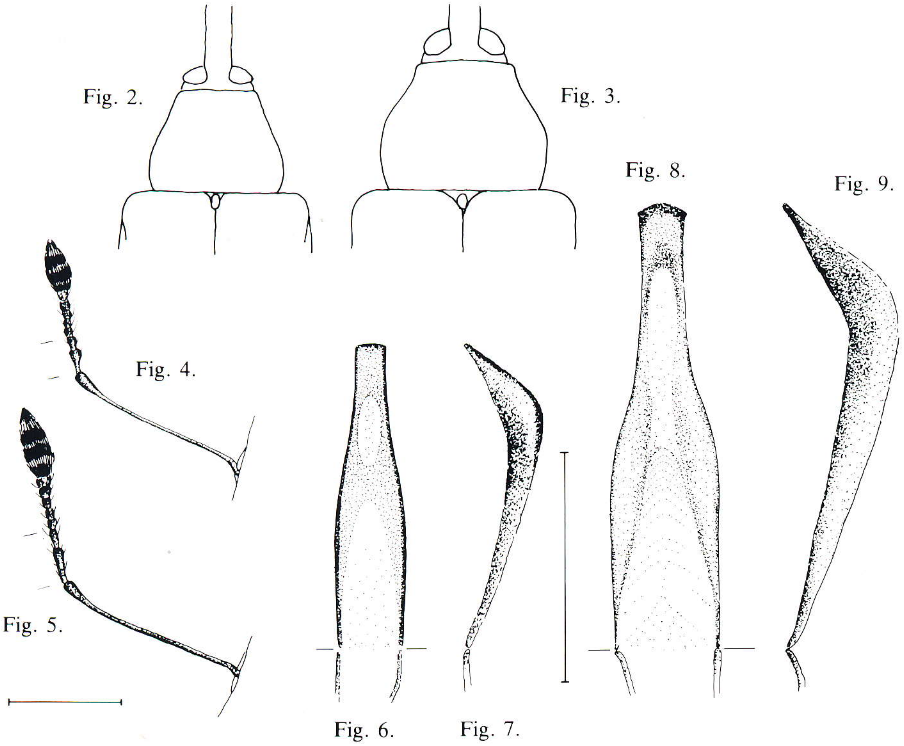

Fig. 2–3. Pronotum hos 2, ***Anthonomus brunnipennis*** *Curtis og 3,* ***A.rubi*** *Hbst. Thorax by 2,* ***A.brunnipennis*** *Curtis and 3,* ***A.rubi*** *Hbst. Fig. 4–5. Følehorn hos 4,* ***A.brunnipennis*** *Curtis og 5, A.rubi Hbst. Skala 0,5 mm. Tegning J. Runge. Antennae by 4,* ***A.brunnipennis*** *Curtis and 5,* ***A.rubi*** *Hbst. Fig. 6–9. Penis hos 6–7,* ***A.brunnipennis*** *Curtis og 8–9,* ***A.rubi*** *Hbst. 6 og 8 set dorsalt, 7 og 9 lateralt. Skala 0,5 mm. Tegning J. Runge. Penis by 6–7.* ***A.brunnipennis*** *Curtis and 8–9,* ***A.rubi*** *Hbst, 6 & 8 dorsal wiew, 7 & 9 lateral wiew.*

Nä.: Garphyttan 6.9.1964 (S. Lundberg).
Dlr.: Gräsberget, Nås 24.6.1990 (E. Palm).
Nb.: Högsböle 3.8.1974 og 31.8.1969 (S. Lundberg).
Desuden har jeg set eksemplarer fra Glt. og Vstm. som formentlig er denne art, men alene på udseendet tør jeg ikke afgøre det med 100 pct. sikkerhed.

I Finland har arten vist sig at være udbredt. Den er almindelig i det sydlige Finland. De nordligste findesteder ligger i Om: Nykarleby och Öja og Kb: Kontiolathi (Silfverberg, brev, 1991).

Arten har således været sammenblandet med *A.rubi Hbst.* og er vidt udbredt i Skandinavien, formentlig også i Norge.

Arten er dog meget lig *A.rubi* Hbst. *A.brunnipennis* Curtis er mindre (1,5–2,4 mm) (*A.rubi* Hbst. er 2,0–3,2 mm) og grundfarven er rød, rødbrun eller brunsort, aldrig helt sort (*A.rubi* Hbst. er oftest helt sort, kun sjældent rødlig). Hannen kan altid kendes på penis. Set fra oven har *A.brunnipennis* Curtis to adskilte, lyse felter. Disse felter er hos *A.rubi* Hbst. altid mere eller mindre sammenflydende. Selve formen er også lidt forskellig hos de to arter. Spidsen er kun svagt udvidet hos A.brunnipennis Curtis (se fig. 6–9). Hyppigt (men desværre ikke altid) er 1. og 2. svøbeled længere hos *A.rubi* Hbst. (se fig. 4,5). Ofte er pronotum bredere end langt, men smallere og med svagere rundede sider hos A.brunnipennis Curtis (se fig. 2,3).

Anthonomus brunnipennis Curtis 1840 (= A.rubi var. *brunnipennis* Walton, 1848 = *A.comari* Fowler 1891 = *A.rubi* var. comari Fowler 1913 =*A.comari* Joy 1932 = *A.rubi* var. *brunnipennis* Kloet & Hincks 1945).

(Fig. 1). Kroppen er brun eller sort, vingedækkerne lysere, røde, rødbrune eller mørkt rødbru-

ne. Arten ligner stærkt *A.rubi* Hbst., men er ikke så stærkt varierende som denne. Små røde eller rødbrune eksemplarer kan altid kendes umiddelbart.

Biologien er forskellig hos de to arter. *A.brunnipennis* Curtis kendes kun fra *Potentilla erecta* L. (i Danmark), *P.palustris* L. (i England (Kevan, 1966, Runge, 1991)), *Filipendula ulmaria* L. og *Dryas octopetala* L. (i Frankrig (Hoffmann, 1954)). For *A.rubi* Hbst. kan nævnes en række planter, f.eks. *Rubus, Rosa, Fragaria* og andre *Potentilla*-arter. *A.brunnipennis* Curtis forekommer oftest på våde habitater, på myrer, i moser og lignende kolde steder, mens *A.rubi* Hbst. findes på mere tørre steder og iøvrigt ikke er nær så kræsen med sit habitatsvalg.

Hidtil er *A.brunnipennis* Curtis kun kendt fra det nordlige Frenkrig, Irland, Storbritannien og Danmark. Her kan nu tilføjes Sverige og Finland, og snart formentlig også Norge og det nordlige Tyskland.

En tal skal lyde til Jan Runge, Odense, for igangsættelse og undersøgelse af hele artsproblematikken og for lån af de her gengivne tegninger; til Stig Lundberg, Luleå og Folke Olsson, Hässleholm, for lån af materiale og til Hans Silfverberg, Helsingfors, for oplysninger fra Finland.

Litteratur

Dieckmann, L., 1968. Revision der westpaläarktischen Anthonomini. – Coleoptera: Curculionidae. – Beiträge zur Entomologie 17: 377–564.

Hansen, V., 1965. Biller XXI. Snudebiller. – Danmarks Fauna 69: 524 pp.

Hoffmann, A., 1954. Coleopteres Curculionides II. – Faune de France, 59: 487–1208.

Kevan, D.K., 1966, *Anthonomus rubi* Herbst var. *brunneipennis* Curtis a separate species. – Col. Curculioniade. – Entomologist's monthly Magazine., 101 (1965): 203–205.

Lohse, G.A., 1983. Ceutorhynchinae – Pp. 78–110 in Freude, H., Harde, K.W. & Lohse, G.A., Die Käfer Mitteleuropas, 11: 342 pp.

Morris, M.G., 1977. The British Species of *Anthonomus* Germar (Col., Curculionidae). – Entomologist's monthly Magazine., 112 (1976): 19–40.

Runge, J.B., 1991. *Anthonomus brunnipennis* Curtis 1840 i Danmark. – Ent. Meddr 59:127–130.

Maria och Thure Palms stipendiefonder

Entomologiska föreningen i Stockholm

Flera stipendier på tillsammans ca 10 000 kr kan sökas av framför allt yngre entomologer men även av doktorander eller motsvarande.

Stipendierna är avsedda för ett självständigt arbete rörande insekter. Noggrann plan erfordras rörande den entomologiska undersökningen vartill medel söks. Kostnadskalkyl skall bifogas, liksom också yttrande över eleven från handledare, läraren i naturkunskap eller motsvarande. Om medel söks från annat håll skall även detta anges.

Eventuella frågor kan besvaras av sekreteraren Hans Bartsch, tel. 0758-35835.

Ansökan inlämnas till föreningen senast den 1 maj under adress:

Entomologiska föreningen, Naturhistoriska riksmuseet, Box 50007, 104 05 Stockholm

Entomologiska föreningen i Uppland

Den uppländska stipendiefonden instiftades 1984 och förvaltas av Entomologiska föreningen i Uppland.

Avkastningen, i förväg beräknad till ca 10 000 kr, utdelas till insekt- och spindelintresserade ungdomar som bidrag till kostnader för målinriktade entomologiska studier och undersökningar. Behöriga att söka är ungdomar som inte anträtt forskarutbildning i entomologi. Stipendierna kan utnyttjas för resor och utgifter för fältarbete, litteratur, materiel och utrustning, som behövs för undersökningarnas och studiernas planmässiga genomförande.

Ansökan skall innehålla detaljerad plan och kostnadskalkyl. Ansökan om bidrag för 1992 inlämnas till föreningen senast den 1 maj under adress:

Entomologiska föreningen i Uppland, Entomologiska avdelningen, Box 561, 751 22 Uppsala.